

Κύπρος: Αναγκαιότητα μιας Διεθνοτικής Εκπαίδευσης

Γιώργος Ζήκας

Η εκπαιδευτική πολιτική όλων των κρατών τονίζει τη μονοκουλτούρα, ενισχύει τον εθνοκεντρισμό και διαστρεβλώνει τα γεγονότα. Και στην Κύπρο η εκπαίδευση είναι αρκούντος εθνοκεντρική.

Οι δύο χαλαρές **εθνότητες** μέσα από καχυποψία, εισαγωγή της ιδέας του έθνους, συγκρούσεις, αδιέξοδα συνομιλιών κατάντησαν ρατσιστικές και εχθρικές μεταξύ τους **εθνικότητες**. Το ελληνικό σχολείο από τη μια και το τουρκικό από την άλλη (με τις διαφορές τους) κυριαρχούνται από το «ηρωικό» παρελθόν και τη θρησκεία, προσπαθούν να εξυπηρετήσουν εθνικά συμφέροντα, υποβαθμίζουν τους συγγάτοικους, καλλιεργούν τη ξενοφοβία και ανασφάλεια και θεμέλιοι λίθοι της εθνικής ταυτότητας αναδεικνύονται, εκτός των άλλων, η συνέχεια, η ομοιογένεια και η ανωτερότητα.

Η εκπαίδευση αποτελεί σημαντικό μέσο για αλλαγή νοοτροπιών κι αν λάβουμε υπόψη και τον διεθνή πλέον ανταγωνισμό, η απομάκρυνση της εκπαίδευσης από εθνικιστικές πρακτικές κρίνεται ως επείγουσα αναγκαιότητα. Για άμβλυνση του εθνικισμού και ρατσισμού μέσω της εκπαίδευσης απαιτείται η γνωριμία του σύνοικου, αλλά πρωτίστως η κριτική τοποθέτηση απέναντι στις αδυναμίες και των δύο και στην προσφορά τους στην ειρήνη και στην κοινωνική δικαιοσύνη. Δηλαδή, να μάθει ο μαθητής να βλέπει τον κόσμο με τα μάτια του άλλου.

Μια παρόμοια ανατροπή στην εκπαίδευση θα βοηθήσει τους μαθητές να προβληματίζονται για τις αιτίες που διαμόρφωσαν τις προκαταλήψεις τους και για τις αιτίες που ο σύνοικος πολιτισμός διαφέρει από τον δικό τους. Θα διερωτώνται αν ο εθνικισμός επιτέλεσε πλέον την όποια ερμηνεία της σχέσης των

δύο εθνοτήτων και σιγά σιγά θα αντιληφθούν ότι κι αυτός είναι ανθρώπινη κατασκευή και εξακολουθεί να αποτελεί άγρια στρατηγική για διατήρηση ή απόκτηση του πλούτου και του ελέγχου. Ταυτόχρονα θα αναζητούν τους λόγους που πολλοί επιχειρηματίες (ιστορικά αποτελούσαν τον προπομπό του εθνικισμού), η συνακόλουθη πολιτική και η εκκλησία αντιστέκονται στην ενοποίηση της Κύπρου.

Στην άμβλυση της βαθιάς έλλειψης εμπιστοσύνης θα βοηθούσε αν στο εκπαιδευτικό περιεχόμενο συμπεριλαμβανόταν η μελέτη ανακατανομής εξουσίας και πλούτου καθώς και της κοινωνικής αλληλεγγύης. Δηλαδή, η προσπάθεια για ένα ειρηνικό κράτος να επιχειρηθεί ταυτόχρονα με την **άμβλυση των ταξικών διαφορών, η οποία θα αποτελέσει το όχημα εμπιστοσύνης των δύο κοινοτήτων και όλων των κατοίκων του νησιού**. Έτσι οι μαθητές μας, ως ενήλικες, θα αναθεματίζουν κάθε διάκριση, θα συμβάλλουν σε μια κοινωνία ευημερίας και θα προστατεύουν το πολυεθνικό κράτος και τη δημοκρατία.

Η προσπάθεια πρέπει να ενταθεί στο Νηπιαγωγείο και Δημοτικό όπου οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα δεν έχουν παγιωθεί. Επίσης, η αναδόμηση αυτή δεν θα αποδώσει αν εισαχθεί στα σχολεία ως αλλαγή ρουτίνας. Απαιτείται ριζική θεραπεία, η οποία θα έχει αποτελέσματα μόνο αν εμποτιστεί κάθε πολιτική, μέσο και πρόσωπο που σχετίζονται με το σχολείο σε μια δικοινοτική και αντιρατσιστική άποψη, από την Καρπασία έως τη Λεμεσό.

Χρονοβόρα διαδικασία θα πουν η πλειοψηφία των πολιτικών και πολλοί εκπαιδευτικοί. Πράγματι, παρόμοια αναίμακτη ανατροπή δεν μπορεί να διαρκέσει λιγότερο από 15 χρόνια (απαιτούμενο διάστημα για να αλλάξει η σκέψη). Πέρασαν 70 χρόνια από το 1950 και 130 χρόνια από την εισαγωγή του ελληνικού εθνικισμού (80 του τουρκικού). **Είστε ευχαριστημένοι και περήφανοι για αυτά που εξακολουθούν να συμβαίνουν γύρω μας;** Με απλά μαθηματικά, η αναδόμηση της εκπαίδευσης θα μας κοστίσει το ένα εκατοστό του χρόνου, χρήματος, ανθρωπίνων ζωών, κ.ά., τα οποία αφάιμαξε (μέχρι τώρα) το ζεύγος εθνικισμός – ρατσισμός.

Σίγουρα δεν έχουμε τα εργαλεία (πώς να τα έχουμε;). Θα πρέπει να καταφύγουμε σε συνεργασίες (μάλλον όχι από τις «μητέρες πατρίδες»). Το κόστος θα είναι ελάχιστο συγκριτικά με τη γραμμή του αίματος και την κοινωνική αστάθεια που θα συνεχίσουν να αφήνουν πίσω τους ο εθνικισμός, ο ρατσισμός και οι κοινωνικές διακρίσεις.

Λεμεσός, Μάρτης 2017.